

Dreigt de kleinere accountant zijn controle te verliezen?

Kleinere accountants voelen zich bedreigd. De boosdoener, in hun ogen: toezichthouder AFM, die onder het mom van kwaliteit de lat te hoog dreigt te leggen voor tientallen kantoren die maar weinig controlewerk doen. Terwijl die juist erg hechten aan de status, zelfs als het maar om een paar procent omzet gaat.

Oudgediend accountant Peter van Noort moet even grinniken als hij terugdenkt aan een landelijke accountantsdag van lang geleden. 'Op die dag was het thema: Wij gaan allemaal controleren!' In 2005 waren er 570 kantoren die zich inschreven voor een controlevergunning die in 2006 zou worden ingevoerd, vertelt Van Noort. Daar zijn er nu nog 265 van over. 'En we gaan straks gewoon naar de 100 toe. Dat komt allemaal door de regeldruk.'

Een oude ergernis is ineens weer helemaal terug. Kleine accountantskantoren moeten zwoegen en ploeteren om te kunnen blijven voldoen aan de eisen die horen bij de zogeheten Wta-vergunning. Alleen met zo'n vergunning mogen kantoren een wettelijke controle uitvoeren: volgens velen toch het wezen van het accountantsvak.

Zo'n wettelijke controle is verplicht voor bedrijven en instellingen met meer dan 50 medewerkers, een netto-omzet van meer dan €12 mln en een balanstotaal van meer dan €6 mln. Op basis van deze criteria voeren accountants jaarlijks bijna 19.000 wettelijke controles uit, blijkt uit cijfers van toezichthouder AFM. Het is een stabiele markt met voor accountants inhoudelijk veel mooie opdrachten.

Maar volgens toezichthouder AFM is het voor kleine kantooratjes steeds lastiger om te voldoen aan alle kwaliteitseisen. Die maken daarvoor simpelweg te weinig 'vlieguren', schreef de waakhond in een rapport dat begin deze maand is gepubliceerd. De inkt was nog niet droog of de sector ontstak al in woede.

VEILIGE BUFFER

Jarenlang zat er een veilige buffer tussen de waakhond en de markt. Via afspraken met de beroepsorganisaties NBA en SRA was toezicht op de kwaliteit van de controles belegd bij de branche zelf. Dat stelsel ging vorig jaar op de schop, als een van de maatregelen die minister Wopke Hoekstra van Financiën overnam uit de kritische rapporten van onderzoekscommissies MCA en CTA.

Het zogeheten 'vliegcriterium' komt uit de koker van de MCA, maar haalde het niet in de definitieve lijst van Hoekstra. Tot begin deze maand, toen de AFM plots met een analyse kwam waaruit blijkt dat kleinere kantoren tot wel twee keer zoveel fouten maken. Hoek-

'Een hartchirurg die veel studie-uren moet maken voor extra knieoperaties laat het ook zitten'

Peter van Noort
accountant

'Controleren voegt iets extra's toe, maar volledig onafhankelijke controle is wel het beste'

Jan de Rooy
TIC-Assurance

'De wettelijke controle is tegenwoordig een hele uitdaging, zelfs met de theoretische kennis'

Werner Goorden
WKG

stra schreef vervolgens aan de Tweede Kamer dat dit weliswaar een punt van aandacht is, maar wat hem betreft nog niet tot een wettelijke drempel hoeft te leiden. Maar een minimumaantal is voor de minister nog niet definitief van tafel, klinkt het dreigend in Den Haag.

Het is precies dat soort regeldruk waardoor steeds meer kleintjes hun vergunning nu al aan de wilgen hangen. Ook Van Noort leverde zijn vergunning in. 'Het ging niet meer. Het werd te veel en te zwaar.' Hij gebruikt het voorbeeld van een hartchirurg. 'Die kan best ook knieën opereren. Laten we zeggen dat hij er vijf per jaar kan doen. Maar ja, als hij voor die vijf knieën heel veel studie-uren moet maken en handboeken moet bijhouden om zich aantoonbaar te kwalificeren, dan zegt hij op een zeker moment: "Laat maar zitten".'

ONDERKANT VAN DE MARKT

Het verhaal van Van Noort is illustratief voor wat er aan de hand is aan de onderkant van de accountancymarkt. Daar piept en kraakt het al een tijdje. Accountants willen wel graag controles doen bij hun klanten, maar het levert te weinig op, zegt sectoreconoom Katinka Jongkind van het Economisch Bureau van ING. De kleine kantoren kunnen alle investeringen niet langer bijbenen en haken af, was een van de hoofdconclusies van het rapport dat Jongkind daarover publiceerde.

AFM-bestuurder Hanzo van Beusekom bestrijdt dat het een doel op zich is om de markt in te dikken. 'De AFM gaat het toezicht op de kleinere kantoren heel zorgvuldig inrichten. Er is geen push om het aantal kantoren te verminderen. Mij gaat het om de kwaliteit', zegt hij.

'Het aantal organisaties daalt al jaren, onafhankelijk van de manier waarop het toezicht is georganiseerd', aldus Van Beusekom, een conclusie die ING onderschrijft. De bank telde vijf jaar geleden nog 370 vergunninghouders, tegen 265 nu. Zou de AFM-grens ingevoerd worden, dan vallen er nog eens ruim honderd kantoren af.

In het segment van de kantoren die organisaties van openbaar belang (beursfondsen en financiële instellingen) controleren, zeg maar nog een echelon hoger dan de 'gewone' wettelijke controle, zijn recentelijk drie van de in totaal negen kantoren afgehaakt. Baker Tilly, Grant Thornton en Accom AVM bezweken naar eigen zeggen onder de aanhoudende aan-

dacht van de waakhond. Zij kiezen voor de 'gewone' vergunning en nemen daarmee afscheid van de eredisie. Veel kleinere accountants volgen die weg ook, maar dan een divisie lager.

De cruciale vraag is of dat heel erg is. Een rondgang onder de kantoren met weinig controlewerk levert vooral realisme op. Avant-groep uit Oudewater leverde twee jaar geleden de Wta-vergunning in, vertelt vennoot Niels den Outer. Ook hij noemt regeldruk als de belangrijkste reden. 'Je moet veel investeren om te blijven voldoen aan alle eisen. Voor ons kantoor betekende dat een jaarlijkse investering van ongeveer een ton. Onze totale omzet is circa €3,5 mln. Slechts 10% daarvan kwam uit wettelijke controles. Toen hebben we de knoop doorgemaakt en zijn we gestopt.'

Daar speelt iemand als Jan de Rooy op in. Hij startte met Jan Borger begin vorig jaar een nieuw accountantskantoor. Hun TIC Assurance doet alleen wettelijke controles en werkt enkel met zelfstandige accountants. Die dragen zelf klanten aan, of worden via TIC benaderd voor een controle.

De eerste drie accountantskantoren hebben zich al gemeld bij TIC om hun contro-

les te doen. 'Maar nu de minister zich laatst weer roerde en de vliegendiscussie weer los kwam, merkte ik ook meer interesse', zegt De Rooy, zelf in het verleden controlepartner bij Deloitte, maar sinds een jaar of 12 'ondernemer in de accountancy'.

SCHEEF OOG

Kantoor WKG in Roosendaal is een van de accountants die met TIC in zee ging. Directeur Werner Goorden van WKG heeft een aantal klanten die inmiddels zo groot zijn dat ze zich moeten laten controleren. 'Maar dat zijn er maar een paar, dat heeft voor mij geen zin om daar een hele nieuwe praktijk voor te gaan opbouwen', legt hij uit.

Hij begrijpt het wel dat de allerkleinste met maar een paar controles met een scheef oog worden bekeken. 'Een wettelijke controle is echt anders dan wat wij doen, het samenstellen van jaarrekeningen en fiscaal advies. En die controle is tegenwoordig een hele uitdaging, zelfs met de theoretische kennis moet je dat niet met maar enkele mensen een paar keer per jaar willen doen.'

Klinkt logisch, maar De Rooy ziet dat het

De 'vliegendiscussie' is weer opgelaid: zijn kleinere accountants wel in staat met een beperkt aantal controles voldoende kwaliteit te leveren? En loont het eigenlijk wel alle moeite?

ILLUSTRATIE: ISTOCK/
STUDIO FD

nog schoorvoetend gaat. Kleine kantoren dragen de titel van controlerend accountant met een zekere trots. 'Ik snap dat wel, het voegt iets extra's toe aan je kantoor, die officiële functie met die vergunning van de AFM.' Maar controle is niet de lucratiefste business.

'Ik denk dat volledig onafhankelijke controle uiteindelijk wel het beste is', zegt De Rooy. Hij noemt de cultuur bij bedrijven die maar weinig echt controlewerk doen in de basis 'dienstig', gericht op een goede relatie met de klant. 'Die moeten gewoon lekker blijven doen waar ze goed in zijn.'

Maar ook de noodzaak van de grote hoeveelheid wettelijke controles valt te betwijfelen. 'Gooi die controlegrens omhoog', zegt Den Outer van Avant-groep. 'Dan kan het aantal accountants met een vergunning naar beneden. Want controle is zo langzamerhand een vak apart door het eisenpakket dat eraan vastzit.'

Peter van Noort kijkt er niet anders naar. Natuurlijk vindt hij het jammer dat hij zijn vergunning moest inleveren, zegt hij. 'We deden vroeger alles. En controleren hoorde bij mijn vak. Maar aan de andere kant: toen ik ermee stopte, heb ik heus niet zonder eten gezeten.'

- Hogere eisen controlewerk is opnieuw steen des aanstoots voor kleinere accountants.
- Maar kantoren met weinig controlewerk tonen vooral realisme als het gaat om de veranderingen.
- Nu ontstaan de eerste kantoren die alleen controlewerk doen voor andere accountants.